

Reader 2: De 70 (jaar)weken (Dan. 9:24-27)

Door Christian Stier

Waarom belangrijk?

- > De 70 jaarweken worden ook wel 'de **ruggengraat** van de profetie' genoemd.
- > De 70 jaarweken geven ons informatie over belangrijke momenten en gebeurtenissen in Gods heilsplan, zoals:
  1. Het moment waarop God Israël *als volk* gaat herstellen;
  2. De eerste komst van de Messias en het moment waarop Hij lijdt en sterft;
  3. Onze plaats als Gemeente (de Kerk) in het plan van God;
  4. De eindtijd, de laatste jaarweek. Zowel in het Bijbelboek Daniël als in Openbaring wordt gesproken over een laatste week (bestaande uit zeven jaar) die nog komt en zeer gedocumenteerd is.

Tijdrekeningen in de Bijbel

- > De Bijbel geeft met betrekking tot Israël vaak tijdsberekningen. Denk bijvoorbeeld aan Genesis 15:13-16, waar de Heere Abraham te kennen geeft dat zijn nageslacht ruim vierhonderd jaar in Egypte zal blijven. Na vierhonderd jaar wordt het volk door de Heere uitgeleid en wordt Kanaän in bezit genomen.
- > 40 jaar woestijn (Num. 32:13)
- > De 70 jaarweken zijn een vergelijkbare berekening, waarin de Heere tijdens de ballingschap aangeeft *wanneer* Hij gaat ingrijpen en *welke* belangrijke gebeurtenissen daaraan zullen voorafgaan.

Zeventig jaar ballingschap

Om de zeventig jaarweken goed in te leiden, moeten we terug naar het moment waarop het tweestammenrijk in meerdere fasen vanaf 506 v.Chr. wordt weggevoerd naar Babel. Veel Joden vragen zich af *hoelang* het duurt voordat de Heere opnieuw ingrijpt. In die periode treden er tal van valse profeten op. Eén van hen is Chananja; hij profeteert dat de ballingschap niet langer dan **twee jaar** zal duren (Jer. 28). Jeremia weerspreekt Chananja en besluit een brief aan de ballingen te schrijven (Jer. 29). In de brief bereidt hij het volk voor op zeventig jaar ballingschap. *"Want zo zegt de HEERE: Voorzeker, pas wanneer zeventig jaren in Babel voorbij zijn, zal Ik naar u omzien en over u Mijn goede woord gestand doen, door u terug te brengen naar deze plaats"* (Jer. 29:10). Deze zeventig jaar was het gevolg van het feit dat het volk zich niet aan de **sabbatsjaren** had gehouden (2 Kron. 36:21).¹

Daniël leest de profetie

Een kleine zeventig jaar later leest Daniël in Babel de boekrol van Jeremia. Zijn oog valt op de zeventig jaren, die op dat moment bijna ten einde zijn. Daniël realiseert zich dat het volk aan een aantal voorwaarden moet voldoen, alvorens de Heere ingrijpt.

1. de **zeventig jaar moeten voltooid** zijn
2. het volk moet tot **bekering** komen. Dit weet Daniël niet alleen op grond van de wet (Deut. 30), maar ook uit Jeremia's brief aan de ballingen. Het volk zal de Heere moeten zoeken en

---

¹ In de wet lezen we dat de Heere met vergelding komt als het volk zich **niet** aan de sabbatsjaren houdt (zie Lev. 26:34, 43). Voor iedere zeven jaar, telde de Heere een jaar ballingschap. Men had zich er 490 jaar niet aan gehouden, waardoor het volk 70 jaar in ballingschap moet zodat het land kan rusten (70x7).

vervolgens zal *Hij* hen terugbrengen naar Israël (zie Jer. 29:12,13).

Nadat hij dit gelezen heeft, gaat Daniël op de knieën en doet een smeekbede tot de Heere, waarin hij zijn zonden en de zonden van het volk belijdt (Dan. 9:3-19).

Vers voor vers

1. "Zeventig weken zijn er bepaald over uw volk en uw heilige stad, om de overtreding te beëindigen, de zonden te verzegelen, de ongerechtigheid te verzoenen, om een eeuwige gerechtigheid tot stand te brengen, om visioen en profeet te verzegelen, en om de Heiligheid van heiligheden te zalven" (vs. 24).

Herstel

Het volledige herstel van Israël, zoals God heeft *beloofd*, zal plaatsvinden *nadat* deze periode van zeventig weken is voleindigd. De zonden worden verzoend en de relatie tussen de Heere en Israël als volk zal volledig worden hersteld. Israël komt *als volk* weer 'recht' voor God te staan.

Zeventig zevens

Maar hoelang duurt 'zeventig weken'? Letterlijk staat er in het Hebreeuws 'zeventig zevens'. In onze vertaling zijn de zevens vertaald met *weken*, hoewel dit er niet letterlijk staat². De vraag is dus waar die zevens voor staan? Gaat het hier over zeventig keer zeven seconden, minuten, uren, dagen, maanden, jaren, eeuwen of 70 weken, zoals de vertalers ervan gemaakt hebben?

Zeventig keer zeven jaar

De Bijbel verklaart zelf dat een week heel goed zeven jaar kan beslaan en dat we dus met zogenaamde '**jaarweken**' te maken hebben.

1. Allereerst is het rekenen met zeven jaar voor een Jood heel gewoon. Denk aan de sabbatsjaren. Ieder zevende jaar moest het land rusten en mocht het niet bewerkt worden (Lev. 25). Dit geldt ook voor het jubeljaar, het vijftigste jaar. "*Verder moet u voor uzelf zeven sabbatsjaren tellen, **zeven keer zeven jaar**, zodat de perioden van de zeven sabbatsjaren negenenveertig jaar voor u zijn*" (Lev. 25:8). Na een periode van negenenveertig jaar moest het land op het vijftigste jaar rust krijgen.

Het volk had zich niet aan deze sabbatsjaren gehouden. Het is logisch dat het herstel ook in perioden van zeven jaar wordt aangeduid.

2. In zowel het Bijbelboek Daniël als in Openbaring wordt gesproken over een laatste jaarweek die nog in vervulling moet gaan. Dit wordt verdeeld in twee perioden van drieënhalf jaar en weergegeven in 1260 dagen, 42 maanden en in tijden.

3. In vers 26 van Daniël 9 wordt gesproken over '*de Gezalfde*' die uitgeroeid wordt. We zullen zien dat, als we de berekening van 'jaarweken' (zeven jaar) volgen, we uitkomen in de periode van Jezus' rondwandeling op aarde.

'Zeventig jaarweken', omgerekend 70×7 jaar = 490 jaar. Het blijkt dat de zeventig jaar ballingschap in Babel slechts een **voorafschaduw**ing is van een nog veel langere periode.

² Controleer dit voor jezelf ook via een bijbelprogramma of op een website als biblos.org, waar je bij ieder willekeurig Bijbelboek terug kunt gaan naar het Hebreeuws of Grieks en per woord in het Engels de verschillende vertalingen vindt.

Israël hersteld en visioen verzegeld

Pas na vierhonderd negentig jaar zal het allesomvattende herstel, waarover de profeten spreken, plaatsvinden. Dan zullen 'visioen en profeet' (vs. 24) verzegeld worden. Het verzegelen kan ook vertaald worden met 'afsluiten'. De profetische voorzeggingen met betrekking tot het herstel van Israël komen tot een einde.

Heiligheid gezalfd

In de periode die volgt zal ook de 'Heiligheid van de heiligheden' (vs. 24b) gezalfd worden. Sommigen denken hierbij aan de Messias Zelf, die de Gezalfde is, de Heilige van Israël. Anderen wijzen op de herbouw van de tempel in het Messiaanse Rijk, die op de Heilige berg Sion zal komen te staan. Een beschrijving hiervan vinden we in Ezechiël 40-48. Ook Zacharia 8:3 spreekt hierover: *"Zo zegt de HEERE: Ik ben naar Sion teruggekeerd en Ik zal midden in Jeruzalem wonen. Jeruzalem zal 'stad van de waarheid' genoemd worden, de berg van de HEERE van de legermachten 'de heilige berg'"* (vgl. Jer. 30:18,19).

2. "U moet weten en begrijpen: vanaf de tijd dat het woord uitgaat om te laten terugkeren en om Jeruzalem te herbouwen tot op Messias, de Vorst, verstrijken er zeven weken en tweeënzestig weken. Plein en gracht zullen opnieuw gebouwd worden, maar wel in benauwde tijden" (vs. 25).

Vanaf de tijd dat het volk mag terugkeren om Jeruzalem te herbouwen tot het moment dat de Messias komt gaan *zeven weken* en *tweeënzestig weken* voorbij. Opgeteld negenenzestig jaarweken, omgerekend 69×7 jaar = 483 jaar.

Wanneer gaat het woord uit?

In de Bijbel vinden we meerdere momenten van terugkeer. De twee belangrijkste en officiële momenten zijn:

1. In 536 v. Chr. onder Zerubbabel (Ezra 1:1). Deze terugkeer staat in het teken van de herbouw van de **tempel**. Allereerst wordt het fundament van de tempel gelegd. In 520 krijgt het volk opnieuw toestemming om verder te gaan (Ezra 4:4, Hag. 2:18) en in 458 om de tempel te verfraaien (Ezra 7).

2. In 445 v. Chr. krijgt Nehemia van de Perzische koning Artachsasta toestemming om de **stad Jeruzalem** te herbouwen (Neh. 2).

In het tweede moment herkennen we het meeste de voorzegging om 'terug te keren en Jeruzalem te herbouwen'. Voordat we de berekening van negenenzestig jaarweken gaan maken, eerst nog even wat over de jaartellingen.

Joodse kijk

Zowel Joodse als christelijke uitleggers hebben problemen met het vaststellen van de exacte jaartallen van koningen en gebeurtenissen. De Joodse jaartelling, gebaseerd op de zogenaamde **Seder Olam**, sluit de vervulling van de zeventig jaarweken in Jezus Christus uit. Echter, vanuit rabbijnse zijde zijn de meningen over de Seder Olam ook verdeeld en komt men er niet uit.³

Er zijn ook rabbijnen die wel met de zeventig jaarweken uitkomen in de eerste eeuw. Eén van hen is **Rashi**, een gezaghebbende rabbijn uit de 11e eeuw. Vooral binnen de

³ Artikel 'De Joodse jaartelling nader beschouwd' door Ton Stier (www.israelendebijbel.nl).

Chabadbeweging, een stroming binnen de Joodse orthodoxie, wordt zijn commentaar als zeer gezaghebbend beschouwd. In zijn commentaar op vers 26 van Daniël 9 zegt hij dat de val van Jeruzalem is vervuld door Titus, in 70 na Christus. Rashi geloofde dat 'Messias, de vorst' die uitgeroeid wordt, slaat op de Judese koning Agrippa die ten tijde van de Heere Jezus heerste⁴. Hoewel Rashi de Heere Jezus niet als Messias in deze profetie (h)erkennt, komt hij dus wel uit op dezelfde periode.

Christelijke kijk

Van christelijke zijde zijn er ook diverse berekeningen gemaakt, waarbij de één uitkomt op de kruisiging als eindpunt en weer een ander op de doop van de Heere Jezus (Matt. 3:13-17). De Joodse apologeet Michael Brown⁵ komt met een goed statement. Brown zegt dat we, los van alle berekeningen, twee belangrijke zaken in Daniël 9 niet uit het oog moeten verliezen:

1. Wie is 'Messias, de vorst' die komt en vervolgens wordt 'uitgeroeid'?
2. Over welk *moment* en welk *volk* spreekt de engel Gabriël als hij het heeft over de stad en het heiligdom, die na de 'uitroeiing van de Messias' worden verwoest?

Dan komen we natuurlijk uit bij de Heere Jezus Christus. Hij is op een verschrikkelijke wijze 'uitgeroeid'. Meteen daarna wordt Jeruzalem met de tempel door de Romeinen vernietigd. > Daarbij komt dat er in de tijd van de Heere Jezus een sterke Messiaanse verwachting was. In die periode liepen de jaarweken ten einde. De Heere Jezus spreekt daarom ook over "**de vervulling van de tijd, omdat het Koninkrijk nabij gekomen is**" (Mark. 1:15).

Uitleg van de Engelse Bijbelleraar Sir Robert Anderson

In zijn boek 'The Coming Prince'⁶ (1894) komt Sir Robert Anderson met een gedetailleerde berekening over de jaarweken. Anderson neemt de eerdergenoemde terugkeer van Nehemia, waar Jeruzalem wordt herbouwd, als startpunt en telt daarbij de negenenzestig jaarweken op (483 jaar).

Anderson komt met zijn berekening uit in het laatste jaar van Jezus' rondwandeling op aarde. Om precies te zijn: de laatste zondag voor Zijn kruisiging, bij ons bekend als Palmzondag. In Lukas 19 vinden we de beschrijving van de 'intoct in Jeruzalem', die op dat moment plaatsvindt. Al rijdend op een ezel wordt Hij toegeroepen met de woorden: *"Gezegend is de Koning, Die daar komt in de Naam van de Heere. Vrede in de hemel en heerlijkheid in de hoogste hemelen"* (vs. 38). De gebeurtenis is op zichzelf een vervulling van de profetie van Zacharia 9:9 *"Verheug u zeer, dochter van Sion! Juich, dochter van Jeruzalem! Zie, uw Koning zal tot u komen, rechtvaardig, en Hij is een Heiland, arm, en rijdend op een ezel, op een ezelsveulen, het jong van een ezelin"*.

Deze uw dag

Het is heel opmerkelijk wat er vervolgens gebeurt en wat de Heere Jezus zegt. Deze dag wordt namelijk niet een hoogtepunt, maar juist een dieptepunt. We lezen in Lukas 19: *"39 En sommigen van de Farizeeën uit de menigte zeiden tegen Hem: Meester, bestraf Uw discipelen. 40 En Hij antwoordde hun en zei: Ik zeg u dat de stenen zouden roepen, als dezen zouden zwijgen. 41 En toen Hij dichtbij kwam en de stad zag, weende Hij over haar 42. Hij*

⁴ Zijn commentaar is online te vinden zie: http://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/16492#showrashi=true

⁵ Uitleg Brown: 'Answering Jewish objections to Jesus' (volume three 'Messianic Prophecy Objections', pag. 86-111). ISBN 0-8010-6423-6. Zie ook: <https://www.youtube.com/watch?v=hESNdHdYGbU&feature=c4-overview&list=UUbINn3x-intLp88ZrF8acpg>

⁶ 'The Coming Prince' Sir Robert Anderson. Kregen Publications. ISBN: 0-8254-2115-2.

zei: Och, dat u ook nog op deze uw dag zou onderkennen wat tot uw vrede dient! Nu echter is het verborgen voor uw ogen. 43 Want er zullen dagen over u komen dat uw vijanden een wal rondom u zullen opwerpen, u zullen omsingelen en u van alle kanten in het nauw zullen brengen. 44 En zij zullen u met de grond gelijkmaken en uw kinderen in u verpletteren. Ook zullen zij in u geen steen op de andere steen laten, omdat u het tijdstip waarop er naar u omgezien werd, niet hebt onderkend" (vs. 39-44).

Let u op de uitdrukkingen 'deze uw dag' en 'het tijdstip'. Dit betekent dat er een moment moet zijn in de geschiedenis waar vanaf kan worden gerekend om op *deze* dag uit te komen. De Farizeeën hadden de berekening uit Daniël 9 kunnen maken en deze dag (of in ieder geval deze periode van Jezus' rondwandeling op aarde) profetisch kunnen onderkennen. De Messias, de Vorst was ruim drie jaar in hun midden!

De tijd niet opgemerkt

Hoewel het volk God loofde "*vanwege al de krachtige daden die zij gezien hadden*" (Luk. 19:37), hebben zij zich niet bekeerd vanwege het Woord dat zij *gehoord* hadden. De geestelijke leiders hadden het profetisch *kunnen* herkennen en logischerwijs het volk moeten voorgaan in de bekering. En zo zien wij het hartverscheurende tafereel van een wenende Koning te midden van een juichend volk. Een Koning, Die dwars door alle blijdschap, het *hart* van Zijn volk aanziet en constateert dat "*het niet heeft opgemerkt de tijd dat God naar hen omzag*" (Luk. 19:44). Het was verborgen voor hun ogen!

3. "Na de tweeënzestig weken zal de Messias uitgeroeid worden, maar het zal niet voor Hemzelf zijn. Een volk van een vorst, een volk dat komen zal, zal de stad en het heiligdom te gronde richten. Het einde ervan zal zijn in de overstromende vloed en tot het einde toe zal er oorlog zijn, verwoestingen waartoe vast besloten is." (vs. 26)

Let op het eerste woordje 'na' de tweeënzestig weken. Dat wil zeggen dat eerst de tweeënzestig weken (en ook de zeven weken die daaraan voorafgaan; dus negenenzestig weken) voleindigd moeten alvorens de Messias zal worden uitgeroeid. Het einde van de tweeënzestig (of negenenzestig) weken was bepalend voor wat daarna zou gebeuren. Of de Messias zou worden aangenomen door het volk of Hij zou afgewezen en daarop 'uitgeroeid' worden.

Pesach

De intocht in Jeruzalem (Luk. 19) is volgens Robert Anderson de laatste dag van de 69 jaarweken. Deze dag was de 10de Nisan van het jaar 32, de dag waarop het Joodse volk het paaslam in huis moest nemen en terugsloot aan de uittocht uit Egypte (Ex. 12). Volgens de instelling van het Pascha moet vier dagen later het lam geslacht worden (Ex. 12:3, 6-11). Vier dagen na de intocht wordt de Heere Jezus op valse grond veroordeeld en gekruisigd. Het is bijzonder om te zien dat de viering van Pesach parallel loopt met de gevangenneming en het lijden en sterven van de Heere Jezus als het Lam van God (zie Luk. 22:15; Joh. 18:39, 40; Joh. 19:14-16). De Heere Jezus vervult vele typen die verborgen liggen in de offers, feest- en herdenkdagen van Israël.

Kruisiging

Door het lijden en sterven van de Heere Jezus worden de woorden uit Daniël 9:26 vervuld.

“Na de tweeënzestig weken zal de Messias *uitgeroeid* worden...”.

> ‘uitgeroeid’, Hebreeuws woord **karath**, betekent ‘afsnijden’. We komen het vele malen tegen in Leviticus en Numeri, waar iemand de doodstraf ontvangt als hij de wet overtreedt (bijv. Num. 15:30, 31). De Heere Jezus ontving de kruisdood onterecht.

> Het Hebreeuwse woord ‘karath’ wordt ook gebruikt voor het **snijden van het verbond**. We komen het bijvoorbeeld tegen in Genesis 15:18 waar de HEERE met Abraham het verbond sluit (ofwel snijdt). Dit is wat de Heere Jezus door Zijn lijden en sterven in feite ook deed. Hij ‘sneed’ het Nieuwe Verbond voor Zijn volk (Matt. 14:24; Luk. 22:20).

Niet voor Hemzelf

We lezen vervolgens “maar het zal niet voor Hemzelf zijn” (Dan. 9:26). De NBG⁵¹ heeft “terwijl er niets tegen hem is”.

> Letterlijk staat er: “**Doch er is niets voor Hem**”. Dit betekent dat Zijn openbaar optreden Hem niet het beloofde Koninkrijk opleverde. Het rechtmatige Koningschap heeft de Heere Jezus (op dat moment) niet gekregen en de ‘eeuwige gerechtigheid’ (Dan. 9:24) voor Israël is niet aangebroken.

> De Heere Jezus stierf als het onschuldige **Lam** en bracht daarmee verzoening tot stand voor eenieder die gelooft (Jood en heiden). Ook legde Hij hiermee de *basis* voor de toekomstige verzoening tussen de Heere en Israël *als volk* (Jer. 31:31-34). Ofwel de basis van Daniël 9:24: “*de zonden te verzegelen, de ongerechtigheid te verzoenen, om een eeuwige gerechtigheid tot stand te brengen*”.

Val voorzgd

In 70 na Chr. wordt ‘*de stad en het heiligdom te gronde gericht*’ (vs. 26). Is het niet opmerkelijk dat de Heere Jezus met de intocht in Jeruzalem de val voorzgd (Luk. 19:43, 44)? In feite herhaalt Hij daar de woorden uit Daniël 9:26.

Periode van de Gemeente

Er is nog één jaarweek van zeven jaar over. De profetie over de zeventig jaarweken valt daarmee in de categorie ‘breukprofetieën’⁷. Tussen de 69ste en 70ste jaarweek ligt de periode van de Gemeente, bestaande uit Joden en heidenen die tot geloof komen in Christus (Ef. 2:11-22 en 3:1-6). De Gemeente was een ‘verborgenheid’ in het Oude Testament en wordt na de val van Israël door God geopenbaard (Ef. 3:9; Rom. 11:25). De **tijdklok** voor Israël *als volk* stopt, maar Paulus leert nadrukkelijk dat God Israël niet heeft verstoten (Rom. 11:1, 2). God werkt nu door het individu (Jood en heiden). Hij is nu bezig met de vorming van Zijn Gemeente, maar er zal een moment komen waarop ook de laatste jaarweek in vervulling gaat en vervolgens Israël *als volk* weer hersteld zal worden.

Laatste jaarweek

Deze laatste jaarweek is in de Bijbel uitgebreid gedocumenteerd en ook voor ons nog (nabije) toekomst. Veel profeten, alsook de Heere Jezus Zelf, gaan in op deze laatste zeven jaar. In zowel Daniël als Openbaring wordt deze fase opgesplitst in 2 x 3,5 jaar.

Benaming

Te vinden in

⁷ Bij een breukprofetie geldt dat het eerste gedeelte van de profetie vervuld is, maar het tweede gedeelte nog zijn vervulling moet krijgen; namelijk bij Christus wederkomst. Andere voorbeelden van breukprofetieën: Luk. 1:31-33; Jes. 9:5, 6; Zach. 9:9, 10; Micha 5:1-3.

Een halve week	Dan. 9:27
1260, 1290, 1335 Dagen	Dan. 12:11, 12; Opb. 11:3; 12:6
42 maanden	Openb. 11:2, 3 en 13:5
Een tijd, tijden en een halve tijd (= 3,5)	Dan. 7:25; 12:7; Opb. 12:6, 14

Vers 27 vervuld?

“Hij zal voor velen het verbond versterken, één week lang. Halverwege de week zal Hij slachtoffer en graanoffer doen ophouden. Over de gruwelijke vleugel zal een verwoester zijn, zelfs tot aan de voleinding, die, vast besloten, uitgegoten zal worden over de verwoeste.”
(Dan. 9:27).

Sommigen denken dat dit vers volledig vervuld is ten tijde van Antiochus Epiphanes in 168 v. Chr. Hij ontwijdde de tempel in Jeruzalem door er een varken te slachten en de tempel te wijden aan Zeus. Toch:

1. Antiochus heeft wel de tempel verontreinigd, maar hij heeft Jeruzalem en de tempel niet afgebroken.
2. Ook is het beloofde herstel voor Israël niet gekomen (vs. 24).
3. De Heere Jezus haalt tweehonderd jaar later deze profetie in Zijn eindtijdrede aan en plaatst het in de toekomst, vlak voor Zijn wederkomst (Matt. 24:15).

Deze gebeurtenis met Antiochus Epiphanes kunnen we, net als veel andere profetieën, wel als *voor*vervulling zien, maar niet als *eind*vervulling. In de volgende studie zullen we ontdekken dat de volledige vervulling zal plaatsvinden in het eerste beest uit de zee (Opb. 13).

Zo vinden we in Daniël 11:21-45 een beschrijving over 'de verachtelijke man'. In deze profetie vinden we heel veel kenmerken die gaan over zowel Antiochus Epiphanes als de 'de mens van de wetteloosheid' (2 Thess. 2:3, 4).

Een 'gat' in het statenbeeld?

We hebben gezien dat er tussen de 69ste en 70ste jaarweek een periode van inmiddels 2000 jaar ligt. Er zal een moment komen waarbij ook de laatste jaarweek (van 7 jaar) in vervulling gaat. Bij het statenbeeld in Daniël 2 vinden we ook een 'gat' tussen de rijken (zie reader David)